

Pleitnotities
ten behoeve van de hoorzitting betreffende
de bezwaarprocedure over de 10
Handhavingverzoeken Luchtkwaliteit
d.d. 13 juni om 13.00 uur in het stadhuis kamer 0234

Uw kenmerk: LKW/HvB/20170315/

Amsterdam, 13 juni 2017

1. De bezwaarprocedure en de hoorzitting doet d' Oude Stadt namens bewoners/werkende op locaties waar de GGD via palmesbuisje NO₂-meet. De straten waar zij wonen/werken staan genoemd in punt 4 van deze pleitnota met de NO₂ jaargemiddelden tot en maart 2017 erbij!
2. Wij zijn een week of twee geleden bij het Ministerie geweest voor de hoorzitting in het bezwaarschrift tegen hen. De discussie daar betrof de werking van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) en wie verantwoordelijk is en waarvoor. Dat was ook de aanleiding om handhavingverzoeken aan verschillende bestuursorganen te zenden. Het ministerie legt in zijn besluit van maart de bal bij Amsterdam voor de onder het NSL vallende besluiten, maar ook de zelf genomen maatregelen buiten het NSL om, of nog steeds niet genomen effectieve maatregelen. In de ogen van de bezwaarmakers is gemeente wel degelijk iets te verwijten. Ondanks alle plannen die er zijn (o.a. agenda mobiliteit) of in de Pijplijn (Nationaal Luchtplan).
3. Minister Cramer, was duidelijk over de verantwoordelijkheid van het ministerie om andere overheden aan te spreken: Bron: NSL 2009049903 en NSL 2009049904 Aanbieding Nationaal Samenwerkingsprogramma en toelichting op de uitvoering van het NSL - [Brief Tweede Kamer](#)

Als blijkt dat er te weinig gebeurt en knelpunten niet (tijdig) worden weggenomen zullen overheden daar door VROM op worden aangesproken.

4. De maatregelen die Amsterdam neemt om de luchtkwaliteit te bevorderen zijn veelal generiek. Er zijn nauwelijks echte specifiek lokale maatregelen en zijn die er op papier, dan zijn ze tot nu toe niet effectief gebleken, anders lagen de NO₂-waarden van de locaties waar de bezwaarmakers wonen/werken niet boven de Europese norm. In het kader van de NSL bijvoorbeeld:
 - a) maatregel 13003, [IJ-tunnel \(Valkenburgerstraat, zuidelijke tunnelmond\)](#). Daar staat niet wat de maatregel behelst, maar wel dat de stad hem niet gaat uitvoeren ... omdat: de problematiek vanzelf oplost... (de laatste GGD jaar gemiddelde waarde van de Valkenburgerstraat is [57 40 µg/m³ NO₂](#))
 - b) maatregel 80005, [Verbeteren doorstroming Stadhouderskade Oost](#). Dat is een van die zo gepromote doorstroom-maatregel. Die werkt echt niet, als je feitelijk vanwege de hoeveelheid verkeer 2 keer moet wachten voor elk stoplicht in die straat... (de laatste GGD jaar gemiddelde waarde van de Stadhouderskade (is [56 40 µg/m³ NO₂](#))

De overige straten uit het bezwaarschrift betreffen in µg/m³ NO₂:

Stadhouderskade 156: 2017 tot eind maart 50

Stadhouderskade 137: 2017 tot eind maart 50

Stadhouderskade 115: 2017 tot eind maart 56

Stadhouderskade 58: 2017 tot eind maart 57

Stadhouderskade 55: 2017 tot eind maart 58

Stadhouderskade 30: 2017 tot eind maart 53
 Prins Hendrikkade 68: 2017 tot eind maart 58
 Prins Hendrikkade 124: 2017 tot eind maart 57
 Prins Hendrikkade 150: 2017 tot eind maart 54
 Prins Hendrikkade 167: 2017 tot eind maart 51
 Overtoom 64: 2017 tot eind maart 47
 Overtoom 89: 2017 tot eind maart 58
 Overtoom 167: 2017 tot eind maart 47
 Overtoom 557: 2017 tot eind maart 49
 Haarlemmerweg 119: 2017 tot eind maart 45
 Beursstraat 19: 2017 t/m eind maart 49

Alle jaar-gemiddelden lopen op!

5. Dus er zijn geen effectieve concrete maatregelen op alle 23 knelpunten in deze stad die GGD constateert. In het NSL komen ze dus te weinig voor en hebben ze geen lokaal effect. Zeker niet als hetzelfde setje NSL-maatregelen, om wat voor redenen dan ook, steeds maar verlengd worden. Die NSL-aanpak werkt dus niet op de locaties van de bezwaarmakers.
6. Het NSL als luchtkwaliteitplan ex artikel 23 lid 1 garandeert, noch respecteert de gestelde grenswaarde. Laat staan per locatie. Terwijl het wel zo verkocht was aan de Europese Commissie om uitstel te krijgen tot 2015, want dan zou alles opgelost zijn. Dus niet!
7. Over dat NSL heeft de [Algemene Rekenkamer](#) een vernietigend rapport geschreven d.d. 17 mei 2017 (Luchtkwaliteit verbetert, maar komt het door beleid?). En constateert dat er nooit een tussentijdse evaluatie heeft plaats gevonden, laat staan op de (koten)effectiviteit van de onder het NSL gebrachte plannen. En evaluaties van getroffen maatregelen in relatie tot concentraties verontreiniging zijn niet of nauwelijks voorhanden.

Dat moet toch ook Amsterdam als partner in NSL zijn opgevallen, alsof met [8 miljoen euro voor de aanschaf van elektrische bussen](#) de knelpunten oplossen, terwijl bussen niet eens door de straten van de bezwaarmakers rijden.

Amsterdam verwijst naar de zelf opgestelde plannen, maar die doen juist niks voor de locaties van de bezwaarmakers. En dan hebben we het nog niet eens over de grenswaarde zelf, waarbij het betere ware om daar nog ver onder te blijven. Maar daar boven is zonder meer uit den boze.

8. Wonen en werken aan een zwaar belaste straat met slechte luchtkwaliteit leert een onderzoek dat mensen daar 13 maanden korter leven. [Dat zegt het RIVM \(NRC 12 maart 2015\)](#). The [Lancet van januari 2017](#) publiceerde een onderzoek waaruit blijkt dat wonen langs een drukke weg de kans op dementie verhoogt. [Een Belgisch onderzoek van eind 2016](#) laat zien dat er meer medicijnen gebruik is in straten met meer luchtvervuiling. Dat is slechts een deel van de recente studies waardoor de problematiek met de hoogste urgentie aangepakt moet worden.
9. Eigenlijk moest Amsterdam al in 2010 c.q. vanwege de verlenging in 2015 dus ook op alle 23 plekken, waaronder die van de bezwaarmakers, aan de Europese norm voor stikstofdioxide voldoende. Er is een voortdurende schending door Amsterdam. Door het ontbreken van effectieve concrete maatregelen. Dat blijkt uit RIVM-rapportages, die voor NO₂ voorspelt dat er een voorgaande overschrijding is in elk geval tot 2020. In 2015 had dat dus overal onder de Europese norm moeten liggen.

10. Daarnaast doet u de metingen van de GGD kennelijk af als niet ter zake. U doet uw collega's te kort. Niet alleen gaat u in uw reactie van 15 maart jl. niet in op de in het handhavingverzoek geciteerde door Amsterdam gedane toezegging:

“Verder hecht de gemeente (Amsterdam) er aan te benadrukken dat zij bij het bepalen van haar locatiespecifiek beleid om versneld aan de wettelijke norm te voldoen niet alleen uitgaat van de knelpunten berekend met de monitoringstool, maar ook met mogelijke knelpunten gebaseerd op het meetnet van de gemeente Amsterdam in beheer bij de GGD.”

maar in de Monitorings-rapportage NSL 2016 (over 2015) Stand van zaken Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit staat de in passage op p.45 (<http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=f674d4b7-8c31-4cbc-a4ad-c7d7c12e1922&type=pdf&disposition=inline>):

"In 2016 staat in de GGD-rapportage (Dijkema, 2016) over luchtkwaliteit dat de berekeningen de gemeten concentraties al jarenlang met circa 10 procent onderschatten. Indien die onderschatting op straatlocaties het gevolg is van onderschatte emissies, betekent dit dat de gemiddelde wegbijdrage met circa 33 procent wordt onderschat (GGD-rapport, tabel 4.3). Op basis van analyses van het RIVM (Wesseling, 2013 en 2016) zou de onderschatting van de verkeersbijdragen tot circa 50 procent kunnen bedragen. Een uitgevoerde gevoeligheidsanalyse, met correcties voor deze onderschattingen voor alle SRM-1 wegbijdragen in Amsterdam, levert in 2015 geen 12 maar naar schatting 40-60 overschrijdingen op."

De eigen metingen (Waag Society 2016 en Milieudefensie 2015) en GGD en ook vanuit het Ministerie is er een overtreding van de wet geconstateerd. Amsterdam kan dus, net als het Ministerie, niet zeggen dat er maar een paar overschrijdingslocaties zijn. De wel genoemde locaties Prins Hendrikkade, Stadhouderskade Valkenburgerstraat (IJ-tunnelmond) zijn nu juist wel de locaties van de meeste bezwaarmakers.

Maar ook de andere locaties die de GGD meet boven de 40 µg/m³ NO₂, zoals de Overtoom, horen erbij, omdat volgens de RIVM-rapportage het aantal knelpunten statisch veel hoger is. En dus mochten de waarden “onder de Europese norm liggen” voor NO₂ dan is het op grond van statistiek met de marges een zeer grote kans dat er een afwijking naar boven is en dus dat er in alle locaties van de bezwaarmakers de grenswaarden wel zijn overschreden.

Ook in de Monitoring 2015 is uitgebreid stilgestaan bij de verschillen die in Amsterdam worden geconstateerd tussen de door de GGD Amsterdam gemeten en op basis van de gemeentelijke invoer berekende NO₂-concentraties. Pagina 49-50
<http://www.rivm.nl/dsresource?objectid=84bf9fa8-aff4-4c9d-afbe-d327db06d34c&type=org&disposition=inline>

Wij wijzen ook op het stuk van B&W aan de [Gemeenteraad van 21 maart 2017](#) Monitoring Luchtkwaliteit Amsterdam over 2015 waarin andermaal de RIVM en GGD-waarden vergeleken worden met elkaar en dat de stad door moet gaan met verbeteren van de luchtkwaliteit en specifiek op de zwaarst belaste locaties.

Bezwaarmakers merken op dat “meer doorstromen” dus niet werkt. Er is wat anders nodig. Ook iets heel anders dan het in uw brief d.d. 15 maart jl. geciteerde “onderzoek” naar vergroening, afvangen fijnstof ipv NO₂, etc.. Wat de bewoners er van vinden blijkt uit het raadsadres van de

bewonersraad Nieuwmarkt Groot Waterloo over de Valkenburgerstraat: “Window Dressing”/ Gebakken Lucht.

Kijk bijvoorbeeld naar de effecten op de luchtkwaliteit toen de Valkenburgerstraat dicht was: 16 augustus 2016 van 6:45 uur- 16:42 uur. Invloed op NO₂ uitstoot van werkverkeer op straat en verkeer op ventweg: die zakt dus onder de grens van 40 µg/m³ NO₂. Dat heet in de ogen van de bezwaarmakers bronaanpak: het weghalen van verkeer (zie bijlage, gemeten met hulp van de Waag Society).

11. De Europese Commissie antwoordt op vragen van de Partij voor de Dieren (28-09-2015) dat de NO₂-grenswaarden een resultaatsverplichting zijn; de keuze van middelen om het resultaat te bereiken wordt aan de lidstaten overgelaten. Maar de maatregelen moeten uiteraard wel werken en daadwerkelijk ingezet zijn.
12. Dat de richtlijn het karakter heeft van de resultaatsverplichting meldde ook al de ClientEarth-uitspraak ([van 19 november 2014, C-404/13](#)), waarin uitgesproken wordt dat de in artikel 13 lid 1 eerste alinea van de richtlijn een resultaatverlichting bevat. Het hebben van een plan is geen vrijbrief, maar betekent dat de verplichtingen die zijn aangegaan om onder de grenswaarden te komen en te blijven bij een niet-adequaat plan moet worden nakomen met concrete maatregelen ongeacht of die nu wel of niet in een plan zijn omschreven, of vastgelegd. Daarom moet Amsterdam met spoed echte maatregelen treffen op de locaties van de bezwaarmakers en de overige door de GGD gesignaleerde knelpunten, om de NO₂-waarden omlaag te krijgen.
13. In de uitspraak van het Europese Hof van Justitie van de Europese Unie ([arrest van 5 april 2017, commissie/Bulgarije, c-448/15](#)) is nogmaals vastgesteld dat de uit de Europese richtlijn voor luchtkwaliteit volgt dat de daaruit voortvloeiende verplichtingen nagekomen moeten worden in de gehele zones en agglomeraties. Bij niet nakoming van de richtlijn krachtens artikel 23 lid 1 van de richtlijn rustende verplichting, bestaat de verplichting dat bij een overschrijding deze zo kort mogelijk te houden. Twee en een half jaar na 1 januari 2015 is voor de locaties van bezwaarmakers dus veel te lang.
14. Dat stelselmatig nalaten van effectieve maatregelen in de knelpuntlocaties van bezwaarmakers, door de al jaren geconstateerde NO₂-grenswaarde overschrijding, is een schending van het recht van burgers op gezondheid en Amsterdam verzaakt de op Amsterdam rustende zorgplicht. En daarmee ook nog een schending van het Europees en VN-mensenrechtenverdrag. Plannen in het kader van luchtkwaliteit moeten voldoen aan de eisen van artikel 23 lid 1 van de richtlijn, met als belangrijkste dat op de fatale datum (2015) nog bestaande overschrijdingen op de kortst mogelijke termijn tot het verleden behoren.
15. In tegenstelling uw uitgangspunt: “Amsterdam neemt de maatregelen die gevraagd kunnen worden”, volgt dus uit de Bulgaarse zaak dat u er alles aan moet doen om onder de norm te komen. Het nemen van maatregelen/ “een plan” is onvoldoende, als het onvoldoende effect sorteert. Er blijken immers geen passende en doeltreffende maatregelen door Amsterdam ten uitvoer zijn gelegd om de periode van overschrijding van de grenswaarden zo kort mogelijk te houden in de zin van artikel 23 lid 1 van de richtlijn.

Door het Europese Hof worden geen verzachtende omstandigheden geaccepteerd.

Het is irrelevant of deze niet nakoming voortvloeit uit de wil van de lidstaat (c.q. gemeente, immers het ministerie sluipt door!) waar deze aan is toe te rekenen, uit zijn nalatigheid, of uit technische moeilijkheden, die hij zou hebben ondervonden (zie arresten 1 oktober 1998

*Commissie/Spanje C-71/97, Eu: C 198:455 punt 15, en 4 september 2014
Commissie/Griekenland, C-5351/13, niet gepubliceerd, Eu:C:2014:2150, punt 23).*

Dus ook het “gezeur” van Amsterdam over anderen die maar bij blijven dragen aan de vervuiling, of het kiezen voor een goede bereikbaarheid en verwijzen naar titels als Hoofdnet, Plusnet...
Dat alles doet er dus niet toe!

16. Acties van de gemeente zijn dus onvoldoende en schieten al jaren tekort, zeker op de knelpuntlocaties, zoals de GGD die constateert en waarin bezwaarmakers wonen/werken. Er ligt nu een [Raadsadres](#) van 11 juni 2017 van de Bewonersraad Nieuwmarkt Groot Waterloo, die vraagt op korte termijn concrete effectieve maatregelen te treffen om de stikstofdioxide waarden in de Valkenburgerstraat onder de Europese norm te krijgen. Kunt u rekening mee houden bij de beslissing op bezwaar.
17. Eerder hadden bezwaarmakers in het handhavingverzoek verwezen naar jurisprudentie in Europa. Opvallend is dat u daar niet in uw brief van 15 maart jl. op ingaat. Daaruit blijkt zonder meer dat een burger zijn recht op gezonde lucht kan claimen (het bezwaarschrift verwijst daar ook naar).

[Janecek, C-237/07, Eu:C:2008:447](#), Het Hof van Justitie (Tweede kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 7, lid 3, van richtlijn 96/62/EG van de Raad van 27 september 1996 inzake de beoordeling en het beheer van de luchtkwaliteit, zoals gewijzigd bij verordening (EG) nr. 1882/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 29 september 2003, moet aldus worden uitgelegd dat bij een dreigende overschrijding van de grenswaarden of alarmdrempels, particulieren die rechtstreeks worden getroffen, moeten kunnen bewerkstelligen dat de bevoegde nationale autoriteiten een actieplan opstellen, ook wanneer zij, krachtens nationaal recht, beschikken over andere mogelijkheden om deze autoriteiten maatregelen te doen uitvoeren ter bestrijding van luchtverontreiniging.

2) De lidstaten zijn slechts verplicht om, onder het toezicht van de nationale rechter, binnen het kader van een actieplan en op korte termijn, maatregelen te nemen die geschikt zijn om het risico van overschrijding van de grenswaarden of alarmdrempels, rekening houdend met de feitelijke omstandigheden en alle betrokken belangen, tot een minimum te beperken en geleidelijk terug te keren naar een niveau onder deze waarden of deze drempels.

Op vrijdag 28 april 2017 gaf de Europese Commissie het volgende Persbericht uit: Nieuwe richtsnoeren geven burgers bij milieuzaken betere en billijkere toegang tot nationale rechters.

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1114_nl.htm

Zie ook de factsheet:

<http://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/accesstojustice/nl.pdf>

*Toegang tot recht in milieuzaken betekent dat mensen naar de rechter kunnen stappen ...
Burgers moeten naar de rechter kunnen stappen als de overheid de rechten en
verplichtingen die voortvloeien uit EU-milieuwetgeving, niet naleeft.
... om hun gezondheid en het milieu te beschermen.*

Die richtlijn is gemaakt in het algemeen belang: Niets doen kan het bereiken van de EU-milieudoelstellingen bemoeilijken en leidt ertoe dat burgers niet optimaal profiteren van de EU-milieuwetgeving. Ook hier onze vraag, net als in de bezwaarprocedure bij het Ministerie: “Maar moet het zover komen? Kan de gemeente dus niet zijn verantwoordelijkheid nemen, zonder een

rechter?" Mede gelet op de hoeveelheid jurisprudentie en de urgentie van ons handhavingsverzoek.

De bezwaarmakers willen voor hun locatie echte nieuwe maatregelen die wel werken, zoals het weghouden van verkeer (zie ook uw opmerkingen in uw brief d.d. 15 maart jl. pagina 5), of een 30 KM zone, ook al heeft dat consequenties voor andere straten, zo lang zij ook maar onder de norm blijven (verschuiving/ 'verdunning' in het bezwaarschrift).

- Passende maatregelen dus (dus niet slechts maatregelen die een bijdrage leveren aan beleid dat slechts een verwachting behoeft te bevatten)
- Waarbij resultaat voorop staat: beëindiging van de overschrijding
- En wel op zo kort mogelijke termijn

Tegen het ontbreken/uitblijven/ weigeren van dergelijke besluiten hebben bezwaarmakers pro-forma bezwaar gemaakt.

18. De bezwaarmakers zijn bewoners en werkkenden. Het RIVM en GGD zegt dat de luchtkwaliteit niet voldoet aan de wet. Wij maken ons zorgen en willen dat er eindelijk op zeer korte termijn een aanvang wordt gemaakt, aan de slag wordt gegaan, met het oppakken van het probleem door effectieve concrete maatregelen, om op hun locaties onder de Europese norm van 40 µg/m³ NO₂ te komen, en bij voorkeur daar ver onder!

Bij de overdracht van het Meetrapport van Milieudefensie over 2015 in mei 2016 vond Wethouder Choho immers de ambitie van de Milieudefensie en de bewoners te laag en wensen wij hem te houden aan zijn teksten: auto's, bussen, vrachtwagens, scooters, het stadsverkeer is verantwoordelijk voor de uitstoot van een groot aandeel schadelijke stoffen. Iedereen wil schone lucht inademen en daarom neemt de gemeente Amsterdam extra maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Een belangrijke stap op weg naar het doel: zoveel mogelijk uitstootvrij verkeer in de stad in 2025. <https://www.amsterdam.nl/parkeren-verkeer/luchtkwaliteit/gezonde-lucht/>

Maar laten we dan daadwerkelijk een stap zetten door minder uitstoot in de knelpuntlocaties toe te staan. Want wethouder Choho heeft tijdens de inspraak van de heer Stuyver bij de Raadscommissie Infrastructuur en Duurzaamheid van woensdag 1 maart op video geantwoord dat de Europese luchtkwaliteitseisen voor ALLE Amsterdammers van toepassing zijn, dus ook op de knelpuntstraten.

En dat in tegenstelling tot wat wethouder Litjens vertelde tegen o.a. de bewoners van de Valkenburgerstraat: we komen niet aan het Hoofdnet. Terwijl dat argument bij deze urgentie problematiek dus niet eens valide is.

Gelet op al het voorgaande: Schone lucht nu dus en niet ooit (ook niet binnen enkel jaren).

Ik dank u voor de aandacht.

w.g.

Namens het bestuur

Bijlage 1.